

var stranded paa dette Spørgsmaal i sidste Die-
 blif. Det kan let antage meget store Dimensioner,
 naar det theoretisk skal drøftes, hvorvidt Tienden
 er en Skat eller ikke. Men en Kjendsgjerning
 er det dog, at Staten oprindeligt har paalagt
 den som en Skat og siden har forbeholdt sig
 Ret til at forandre dens Udelsesmaade, saa det,
 der bliver Spørgsmaal om, er egentlig kun det,
 om vi skulle forandre denne Udelsesmaade saa-
 ledes, at den kan gaa over til en fast aarlig
 Pengeafgift, der saa siden igjen kan afløses paa
 visse bestemte Betingelser. Man er vistnok fra
 alle Sider enig om, at hele Tiendeforholdet i
 mange Maader er meget uheldigt. For det
 Første er Tienden nu meget ulige fordelt. Op-
 rindeligt var den fordelt mere ligelig, men efter-
 haanden bleve Sæbegaardsseierne og foruden de
 Bornholmste Kjøbstæder 13 andre Kjøbstæder,
 ja endog 7 Kjøbstæders Landsfogne fri for at
 svare Tiende. Og det er nu kommet dertil, at
 det kun er de mindre Jordbrugere, som svare
 Tiende, medens de tiendefri for en stor Del endog
 er bleven Tiendetagere, hvad der ikke har kunnet
 Andet end fremkalde stadig Misforhold. Man
 kan sige, og det siges stadig, at Tienden er gaaet
 over til at være en Prioritet i Giendommene, og
 at de, der nu besidde disse, have maattet tage
 den Sag i Betragtning, dengang de købte dem.
 Men der bliver dog stadig en Braad tilbage af
 Fortidens Ret, og jeg er overbevist om, at det
 vilde være gavnligt, om man kunde finde en Løs-
 ning af dette Spørgsmaal, saaledes at man kunde
 udjævne det, saa at ikke disse Spor af middel-
 alderlige Tilstande længere skulde staa urørte.
 Men der er ogsaa en anden Omstændighed, som
 gjør Tienden uheldigt, og det er den, at det er en
 fast Byrde paa Giendommen, saaledes at Gieren
 ikke har fri Raadighed over Kapitalen og Tiende-
 yderne ikke heller kunne faae den afløst. Dette er
 man fra alle Sider enig om er i høi Grad uhel-
 digt for den fri Omsætning, og det har altid væ-
 ret en Hovedgrund for dem, der have ønsket Tiende-
 nen afløst paa en tidsvarende Maade. I Udlandene
 har Sagen jo mange Steder været ordnet i
 lang Tid. I Frankrig slog man saaledes den
 mindeværdige Nat. den 4de August 1789 en
 Streg over hele Tienden paa eengang og afskaffede
 den uden Bederlag, uden Erstatning. Og det
 samme skete i Spanien 1837. Men andetsteds
 søgte man at komme bort fra Tienden ved en
 Afløsning mod Erstatning, f. Ex. i forskjellige
 tydske Stater, saaledes blandt Andet 1833 i Baden.
 Tiendetagerne skulle der have det 20dobbelte Beløb
 af Tiendens aarlige Bærdi; men saa tilskjød
 Statskassen $\frac{1}{5}$ deraf, saa at Tiendeyderne i
 Virkeligheden kun kom til at give det
 16dobbelte af, hvad de hidtil havde svaret,
 og dette Beløbs Betaling blev ordnet saa-
 ledes, at de mod at betale det Samme som hidtil

i Løbet af omtrent 32 Aar, bleve helt frie for
 Tiendebærdi. Andre Steder, f. Ex. i Hannover,
 hvor Forholdet ogsaa ordnedes i 1833, besluttede
 man, at Tienden skulde afløses med sin fulde
 Bærdi, som man kalder det, d. v. s. med det
 25dobbelte, men man oprettede saa kort efter en
 Kredittasse, hvorigjennem det skulde gøres muligt,
 at man i Løbet af 50 Aar skulde kunne afdrage
 Beløbet mod at give en ren Ubetydelighed mere
 om Aaret end tidligere. Hos os ere vi, som
 bekjendt, ikke komne til nogen Løsning af Spørgs-
 maalet, skjøndt det, som jeg nærmere kom ind paa
 ved Indbringelsen af Lovforslaget, oftere har væ-
 ret paa Bane; men vi have dog havt et Forhold
 hertillands og en lignende Natur, som vi have
 faaet ordnet. Jeg tænker paa Hartkornsubjek-
 tionen 1850. Der var et noget lignende Forhold
 tilstede mellem det privilegerede og det uprivilegerede
 Hartkorn som mellem de tiendefri og de tiende-
 ydende Soder. Men ved Lov af 20de Juni
 1850 blev det privilegerede Hartkorn stillet lige
 med det uprivilegerede, mod at de tidligere privi-
 legerede Hartkornseiere fik en Erstatning af Stats-
 kassen, og denne Erstatning blev saa fastsat paa den
 Maade, at de fik det 15dobbelte Beløb, forsaavidt
 som deres Skattelettelser havde været knyttet til,
 at der skulde vedblive at høre 200 Ldr. Hartkorn
 Bøndergods til Hovedgaarden, og i andre Tilfælde
 fik de det 20dobbelte. Nu kunde man maasse
 tænke sig, at Tienden kunde afløses paa en
 lignende Maade, hvorved man altsaa lagde et
 tilsvarende Bederlag over paa dem, som ikke hid-
 til have svaret Tiende. Det er en Vei, som ogsaa
 Nogle have tænkt at gaa, og der kunde maasse
 være saa meget mere Opfordring dertil, som jo
 Bestemmelsen i Danske Lov 2—23—11 — saa-
 vidt jeg husker — om Sæbegaardsseierne, der for-
 pligter dem til at yde Noget til Præsten, ikke hid-
 til er bleven gennemført; men jeg tror dog, at
 man fra de fleste Sider er enig om, at det ikke
 vilde være heldigt. Det vilde mulig for det Første
 være vanskeligt at komme til en Udjevning paa
 den Maade. Thi der er megen Jord, der ikke er
 helt, men kun delvis tiendefri, og der er nogle
 Steder, hvor Tienden allerede tidligere er afløst
 og afløst paa forskjellig Maade, saa at det vilde
 være meget vanskeligt der at finde den passende
 Erstatning, som skulde gives. Dertil kommer, at
 jeg ikke ser rettere end, at det vilde være i Strid
 med Nutidens sædvanlige Tankegang, om man ikke
 blot beholdt en saadan Byrde som Tienden, men
 lagde en tilsvarende Byrde paa dem, der tidligere
 havde været fri. Derved vilde man ikke faae Ka-
 pitalerne frigjorte, men tvertimod binde endnu
 flere end hidtil. Man har ogsaa fra de fleste
 Sider herhjemme ønsket dette Spørgsmaal ordnet
 ved at gaa til en Afløsning af Tienden, og det
 Udvalg, som sidst havde Sagen til Behandling
 her i Folkethinget i 1872, stillede et Forslag